

V Paříži, dne 15. října 2017

Oponentský posudek na habilitační práci Ph.Dr. Olgy Fejtové, PhD.
Měšťanská knižní kultura raného novověku ve středoevropském kontextu
(příklad měst pražských)

Oponentka začne své posuzování formálními poznámkami, protože si domnívá, že forma s obsahem tady souvisí. Předložená habilitační práce má 543 stran a skládá se z 27 článků a příspěvků. Byly publikované mezi lety 1991- 2015 v České Republice (respektivě v Československu) a v zahraničí (hlavně v Polsku, pak na Slovensku, v Estonsku, v Německu a ve Švýcarsku), a to v němčině, v češtině, v polštině a odjedinele ve francouzštině. Zaměřují se všechny k tématu knižní kultury v městském prostředí raného novověku. Doplňuje je krátký úvod (s. 1.-5) a závěr (s. 539-542) a bibliografický seznam dalších 14 článků o stejné problematice, vydaných ve spoluautorství s Prof. Jiřím Peškem. Právě proto, že jde o soubor tematicky spolusouvisejících ale formálně samostatných textů, oponentka by byla uvítala delší úvod, který by důkladněji zdůraznil jejich společných i odlišných rysů. Tím by bylo umožněno pochopit vývoj pohledu autorky na předloženém tématu hned od začátku čtení práce. Z podobných důvodů si myslí oponentka, že práce postrádá delší závěr, který by lépe reflektoval zcela nepochybný přínos publikací Olgy Fejtové o knižní kultuře v českých městech raného novověku. Zvolená forma– přetiskování dílčích prací, publikovaných v rozmezí 14 let– má za důsledek, že se některé věci opakují z jednoho textu do druhého, pokud zpracovaný pramenný materiál byl stejný. Je to pochopitelný zjev, který nezmenšuje celkovou vědeckou kvalitu práce autorky. Klade ale značné nároky na čtenářku (čtenáře), který teprve po dlouhé četbě pochopí, co přináší nového jednotlivý článek nebo příspěvek. Toto je zvlášť cítit v první polovině habilitačního spisu. Souvisí s tím skutečnost, že autorka začlenila látku svého spisu do 6. jednotlivých částí nestejněho rozměru, jejichž obsahové hranice se někdy

prolinávají. Platí to ale hlavně pro 3 první oddíly práce (obsahující 11 prvních jednotek).

Ačkoli je komparativní dimenze často přítomná a autorkou právem zdůrazněná, jádro jejího výzkumu představuje Nové Město pražské v 16. a 17. století. Společné pramenný podklad všech předložených studií spočívá v důkladném zpracování pozůstalostních inventářů a kšaftů pražských měšťanů – a mezi nimi přednostně novoměstských pražských měšťanů. Tento typ pramenů byl « objeven » v 80. letech 20. století německými, francouzskými a českými autory (Pešek, Pokorný a po nich jiní). Autorka přitom zakládá svou metodologii na kvantitativním přístupu, který zpracoval v 80 letech minulého století Jiří Pešek ve svých pionýrských a dodnes cenných čtených pracích o české předbělohorské měšťanské knižní kultuře. Olga Fejtová navazovala na něm, a právě proto, že Pešek zpracoval předbělohorské období, zvolila jako pole bádání tehdy mnohem méně studované téma 17. století.

Autorka je dobře obeznámená s mezinárodní bibliografií v oblasti knižní kultury, a hlavně s tou, která se jeví jako zvlášť relevantní pro zkoumání středoevropského kontextu, tedy německou, polskou a slovenskou. Uvědomuje si důležitost interdisciplinárního přístupu v tomto oboru, a snaží se umísťovat své výsledky v rámci širších paradigmat kulturní historie. To jí umožnilo se pokusit o uplatnění pramenného materialu pozůstalostních inventářů a kšaftů v reflexi důležitých témat jako jsou: zachazení s knihou, čtenářské záliby, otázka rozdílného ženského a mužského výchovy a jejího možného vlivu na přístupu ke čtení, míra soběstačnosti žen v každodenním životě, atd. Její výsledky se zdají často přesvědčující, někdy se ale zdá, že pramenná základna byla přece příliš úzká, a že nemohla vždy poskytnout v uspokojivé formě celou škálu odpovědi na položené otázky. Aby se to podařilo, musela by autorka sáhnout po jiných typech pramenů, než jsou inventáře, pozůstalostní inventáře, kšafy a urbáře a zpracovat s nimi nekvantitativními metodologiemi. Sama si to Olga Fejtová uvědomila, a obě její posledně publikované monografie o rekatolizaci Nového Města Pražského a o působení Jednoty Bratrské v Praze dosvědčují, že se jí to podařilo. Přednost předložené habilitační práce je ale jinde. Studie, které jí vytvářejí, vynikají solidností, a to přesně proto, že autorka dovedla systematicky využít prameny typu inventářů a kšaftů do jejich posledních

vypovědních možností. Je navíc nepochybně přední znalkyně ranněnovověkých fondů Archivu hlavního města Prahy. Její studie, postupně publikované v časovém rámci 15 let, opakovaně přinesly fundované poznatky o knihovnách a sbírkách knih novoměstských pražských a venkovních (lounských) měšťanů. Proto představuje soubor vydáných publikací tvořící habilitačního spisu pevný podklad pro studium knižní kultury pobělohorského období v Praze a v Českých zemích. Je to nesporná kvalita a cenný výsledek dlouhodobého bádání. Proto doporučují přijmout předloženou práci k dalšímu habilitačnímu řízení.

Marie-Elizavě Juncová